

JESENIŠKA STRAŽA

Slovensko-nacionalen list

Svoboda, čast, narod, resnica.

„Jeseniška Straža“ izhaja vsako soboto opoldne — Naročnina za celo leto 3 krone; ako se naroči dva ali več izvodov, pa po 2 kroni izvod. Naročnina naj se pošilja na upravništvo „Jeseniške Straže“ (tiskarna Iv. Pr. Lampret) v Kranju. Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. Pos. številke po 10 vin.

Oglasi in poslanice se računajo po petit-vrstah, če tiskano enkrat 10 vin., dvakrat 15 vin., trikrat 20 vin. Večje črke po prostoru. Če se oznanilo priobčuje večkrat, je cena posebno znižana. — Rokopisi se ne vračajo. — Dopisi naj se izvolijo frankirati in naj se pošiljajo na uredništvo „Jeseniške Straže“ v Kranju.

Št. 8.

V KRANJU, 21. prosinca 1905.

I. leto.

Jesenice nekdanj in — danes.

II.

Dalje.

Vse te boje je gledalo in zasledovalo vodstvo naše tovarne z veseljem, naslajalo se je ob njih in jih celo netilo in podpihovalo ves čas obstanka tovarne. Ti boji so jej dobrodošli, ker je bila tovarna prepričana, da bodo ti boji ljudstvo še bolj zmedli, da se pri teh bojih na skupno korist ne bo mnogo oziralo. Drezala je na vseli koncih in krajih v te boje, zdaj se je postavila na to stran, zdaj zopet je odobraval postopanje nasprotne stranke. In ves ta čas se je pripravljala sama na tistem na nov boj, čakala je i sama ugodnega trenutka in za ta trenutek gladila si je pot povsod, kjer je le mogla. Ko je prišel prvi ugodni trenutek, začela je nov boj, ne toliko politični boj, kakor narodni, pričela je boj proti nam, in boj za naš narodni obstanek se je razvil. V tovarni smo si vzgojili kačo, katera sedaj sika proti nam, to mirno trdim.

Ljutemu boju gledamo danes na Jesenicah nasproti; pričel se je šele ta boj. Poprejšnji boji so bili pri vsej svoji navdušenosti in ljutosti le igrača proti temu, katerega smo začeli biti šele sedaj, kateremu gledamo danes v oči, kajti ta boj je boj za na-

rodni obstanek, boj za našo narodno posest. Prejšnji boji so bili pri vsej svoji slabosti vendarle nekaka šola za ta boj. Ta boj bo pa tem hujši, ker je tovarna v svoji drugače sicer jej neznani odkritosrčnosti in postrežljivosti skrbela za to, da so združena v tem boju vsa vprašanja: narodno, gospodarsko in socialno. V tem boju si ne stojita nasproti samo premožni in mogočni podjetnik ter za svoj obstanek boreči se obrtnik, z denarjem ponasjujoči se veleposestnik in revni ter skromni kmet, brezobzirni in zapovedujoči delodajalec ter potrpežljivi trpin-delodajalec, marveč tudi objestni in srboriti pritepenec-Nemec ter osokoleni domačin-Slovenec.

Izsilila nam je ta boj tovarna sama, ona sama ga je prva pričela, pošašajoča se z ogromnim premoženjem, zanašajoča se nanj in na nam tako radodarno državo ter v svesti si takojšnje zmage je pričela ta boj tovarna, dasiravno ni imela za to pravega povoda, dasiravno se niso križale njene gospodarske koristi in koristi domačinov in ravno s tem je pokazala pač najbolj, kako nas sovraži, kak trn smo jej mi Slovenci v peti. Pričela je švabska tovarna boj za „tako teptane in tlačene“ Nemce, poslužila pa se je takoj pri prvem napadu nečast-

nega orožja, da ne rabimo izraze, ki bi bil še bolj primeren nepoštenega, dasiravno so bile edini in glavni namen tovarne njene koristi in pa koristi nemštva, je potisnila v ospredje gospodarsko in pa socialno korist delavstva, da bi tem lažje preslepila ljudstvo, zlasti delavstvo.

Opraviti imamo torej danes na Jesenicah z močnim nasprotnikom, ki se pa pri vsej svoji moči poslužuje sredstev, katera mu delajo vse prej kot čast. Tem hujši bo naš boj s tem nasprotnikom. **Z zastavo Sokola v naši junaški sredini stojimo danes na braniku** in vse Slovenstvo gleda danes na nas. V naših rokah je torej, da bodo zrlí naši slovenski bratje s ponosom na Jesenice, da bodo ponosni na nas in se veselili z nami vred zmage. Vzdravimo se torej, dokler je še čas, **popravimo, če smo kaj zakrivili svojemu narodu**, zapajmo sami v se in na pomoč naših slovenskih bratov, ki nam bodo gotovo v dnevih trde borbe priskočili tudi dejansko na pomoč, in pokažimo jim, da smo Slovenci, ki znamo braniti svojo rodno zemljo in jo čisto ohraniti svojim potomcem.

Pač popolnoma umestno je, da si svoje

PODLISTEK.

Švabska sedmorica.

Dalje.



„Kaj pa, če ti sulico zaderejo v trebuh, gigerl?“ sem si mislil, ter zbežal za neko drevo ob cesti. Fronc pa je lovil in pretepaval po gmajni prešiče. To je bilo tulenje

in kruljenje, pomešano z bojnim krikom švabske sedmorice. Oni, ki se razume na poezijo, bi bil gotovo priznal, da je bil prizor sila poetičen. A jaz trenutoma nisem imel tega užitka, ker se mi je šlo za kožo.

„Kar po njem, kar po njem!“ je vpila sedmorica, „to je samo berač“.

„Našega sladkega brivca Werniga je tudi pomagal spraviti v Celovec. Član „kosmatinskega kluba“ je!“ je kričal inženir s kozo, in urnebesno je dirjala sedmorica proti meni.

Sedaj so bili tu ter se zaleteli proti drevesu. — Zadel pa so namesto v mene, tik drevesa v zemljo, v katero se je ost sulice globoko zapičila.

„Oj! Oj! Moje življenje! Moj trebuh!“ je kričal luk-luk, katerega je nesrečna sulica priprla na drevo ter ga stiskala, da so mu pokale kosti, ter da ni mogel več dihati. Ostali so sedaj vlekli in vlekli za sulico, a nič ni pomagalo — — —

Zavijali so sulico na desno in levo, gor in dol, a tudi ni nič pomagalo. Luk-luk je le vedno bolj stokal.

„Horkaluj!“ sem si jaz mislil, ko sem gledal revčka, kako je bil pripet na drevo. „Drugo soboto bodeš pa tudi ti med „zgodovinskimi“ črticami kot ponesrečenec.“ Že sem se veselil, da bomo Savčani in Jeseničani zopet imeli kaj brati, pa sem se končno le premislil. Stopil sem k drevesu bližje ter zagrabil za smreko — smreka je namreč bila — ter jo izruval iz zemlje.

Hvaležno, a z velikim strahom opazovala me je sedmorica.

„To je gotovo Slovenec“, je rekel ta Kilavi. „Kar pojdemo! . . .“

Jaz pa sem jim potrkal na rame prav prijazno in počasi so prišli vendarle k sebi. Eden je celo rekel, da bi lahko vstopil v „Stahl und Eisen“ za pevca, ker sem jako „intelligenten“. Na sulico so čisto pozabili in z nežnim glasom je vitez vprašal, če je še daleč nazaj na Jesenice.

„I,“ sem odgovoril, „saj se vidi jeseniška luna, vendar ne more biti daleč na Jesenice.“

„Pa res — jeseniška luna se vidi, tedaj smo blizu Jesenic!“ zacvrčalo je v naši sedmorici.

Dalje prih.

nasprotnike ogledamo in da se s svojim najhujšim narodnim sovražnikom kolikor mogoče natanko seznanimo. Veliko lažji je potem naš boj, ako nasprotnika samega, njegovo moč in njegova sredstva, s katerimi razpolaga, dalje pa tudi njegove spletke in nakane natanko proučimo, ker le tedaj nam je mogoče vsaj z neko gotovostjo trditi že vnaprej, kako se bode boj nadalje razvijal, kako bodo Nemci nadalje postopali in kako orožje bodo rabili. V tem boju je pravica na naši strani, saj se mi borimo za svoj narod in svojo rodno zemljo, mi smo na braniku in Nemci nas napadajo zavrtno in zlobno, v ta boj jih vodi narodno sovraštvo in pa njih nenasitljivo poželenje po našem imetju. Zabraniti jim seveda ne moremo, da bi se prihodnjič ne posluževali teh škandaloznih sredstev in da ne bi prišli znova z nepoštenim orožjem na dan, ali to orožje jim polagoma lahko zbijemo iz rok. Dobro je pa to spoznavanje svojih nasprotnikov tudi še s tega stališča, ker potem poznamo neposredno tudi samega sebe in svojo moč, ker potem lahko uvidimo, katera naša stran je najmanj zavarovana, kje nam pride Nemec najlažje do živega. Nam samim se morda dozdeva, da so nam najboljši pripomočki za ta boj na razpolago in da nas ne more nihče zadeti v črno. Ali najtežje je, spoznavati samega sebe in svojo lastno moč; nikakor ni izključeno, da se morda ravno v tej točki motimo. Naj si je še tako britko spoznati, da nismo hodili vedno po pravih potih, da smo jo semtertja še celo močno zavozili in da naša sredstva niso vedno najsijajnejša, ali potrebno je to vsekako, ker le na ta način se moremo varovati v prihodnje napačnega postopanja in le tako nam je mogoče priti do končne zmage, le na ta način smemo upati, da bo šlo nemštvo, pri nas seveda na čelu mu tovarna, iz tega narodnega boja poraženo, pobito in s krvavimi glavami, dasiravno so si danes že v svesti zmage in se iste že vnaprej veselijo. Ni se nam treba bati pri tem, da razkrijemo nasprotniku svoje lastne slabosti, ker ti jih že itak predobro poznajo in vsako našo hibo, vsak najmanjši napačni korak od naše strani prav do zadnje kapljice izcrpajo v svojo lastno korist in v našo škodo. Izpopolniti moramo svoje orožje, ki ga rabimo v tem boju, ker prav lahko je mogoče, da je zastarelo in preokorno.

Da nam je pa ves ta boj tem lažje umljiv, treba nam je poseči nazaj do one dobe, ko je prvokrat prestopila mejo jese-niške občine prvoboriteljica tujcev na Gorenjskem „Kranjska obrtna družba“, torej do leta 1872.

Neovrgljivo dejstvo je, da smo se Slovenci šele v najnovejšem času pričeli narodno prebujati; posebno na Gorenjskem je bila nam neznana narodna zavest, prav do zadnjega časa. Neovrgljivo dejstvo je dalje tudi, da so semtertja nastopali že pred davnim časom, pred sto leti posamezni prebujeni Slovenci, ali bili so to le posamezniki, širšim slojem pa je bila narodnost nepoznana in niso se dosti menili za njo in se torej svoje narodnosti niso zavedali. Doba narodnega prebujanja se začneja pravzaprav z letom 1848. in šele od tedaj naprej se je pričelo polagoma dramiti tudi

naše ljudstvo po zaslugi nekaterih mož, ki so nastopili v tej dobi in v tem smislu delovali. Do najnovejših časov smo btili samo Kranjci in le malokdo je razlikoval med Slovencem in Kranjcem, no pa vsaj imamo še danes mnogo ljudi, ki ne delajo med Kranjcem in Slovencem nikake razlike. Le polagoma začelo se je ljudstvo gibati in uvidevati, da Kranjec in Slovenec vendar ni eno in isto, da je na Kranjskem poleg Slovencev tudi nekaj tujcev, kateri imajo vse druge cilje in smotre, kakor mi. Polagoma se je dramila narodna zavednost naša, pa še to ni ugajalo Nemcem, še to so izkušali kolikor mogoče daleč zavleči. Po Kranjskem so gospodarili tujci in to svoje gospodarstvo so si hoteli zagotoviti kolikor le mogoče dolgo. Če je pa narod prebujen, potem je za nje odklenkalo, potem je kmalu konec njihovemu gospodarstvu, to so uvidevali in zato ni čuda, da so se tako protivili narodnemu prebujenju, saj znači isto zanje edinole njihov pogin. Kako pa naj tudi gospodarijo tujci v deželi, kjer so v tako majhnem številu nastanjeni, kjer ne prideta na sto prebivalcev niti dva Nemca, ako ne vpoštevamo prebivalcev „Male Nemčije“ — kočevskega okraja.

Svojo moč so morali torej na umeten način vzgojiti, ako so se hoteli obdržati na površju. Toda nastalo je vprašanje, kako se obdržati na površju? Pri tem svojem ugibanju so pa prišli Nemci do sledečega: Vladar sveta je vedno bil in bo denar in le oni, kateri ne razpolaga samo s tisočaki, marveč s stotisoči, ima odločilno besedo v javnem življenju. Istotako je pa tudi le oni narod gospodar nad drugimi in ima edino le on veljavo, ako pripadajo k njemu ljudje, kateri se ponašajo z ogromnim premoženjem. Blagostanje je pa zlasti tam doma, kjer je upeljana dobrodoča kupčija, kjer je razvit velik promet in kjer cvete velika obrt. Ako torej združimo v naših rokah to, tako so si mislili tujci, potem ostanemo mi še vedno na krmilu, potem bo ljudstvo od nas odvisno in potem bodo Slovenci pri vsej svoji prebujenosti še vedno plesali po našem taktu. Obdržati nam je torej treba veliko kupčijo in ustanavljati tovarne ter tako razširjati nemško obrt po Kranjskem, katera je še sedaj malo razvita, tako se je glasilo geslo Nemcev. Da so tedaj popolnoma prav računali, to uvidevamo lahko še danes, ker res edino le velika kupčija in obrt, ktere je po večini zlasti na Gorenjskem v nemških rokah, drže Nemce še pokoncu, ako bi te ne imeli, kedaj je že zdrobljena njihova moč in uničena in ne bilo bi se nam treba bati nobenega njihovega nasilstva na naš narod. Tako jim pa takorekoč dan-zadnevom raste še greben.

Drugi del se nadaljuje.

Boj za naše planine.

Pri svojih narodnih bojih imamo opraviti Slovenci z dvema narodnima nasprotnikoma, od katerih pritiska jeden od juga sem na nas, drugi pa od severa. Ta dva naša narodna sovražnika sta Lah in Nemec. Za Slovence po Kranjskem, Koroškem in

Štajerskem pridejo v poštev samo Nemci, v Primorju pa je stopal na njihovo mesto Lah, v najnovejšem času pa rujeta tam pravzaprav oba proti nam, tako da se imajo boriti primorski Slovenci z dvema sovražnikoma. Ker se nas kranjskih Slovencev tiče v prvi vrsti boj z Nemci, si oglejmo posebno te in njihovo delovanje. Nemci so nam napovedali boj na celi črti. Naj se tiče boj gospodarskih ali socialnih vprašanj, vedno imamo opraviti edinole z Nemci, vedno trčimo le stem drug ob drugga. Na gospodarskem polju je stopilo v zadnjem času na površje pereče vprašanje. Čegave so planine, katere nas obdajajo. Mi trdimo opravičeno, da so te planine naše, Nemci pa, kateri imajo samo radi naše malomarnosti zlasti po Gorenjskem nekaj industrije in s to združene kupčije v rokah, so se postavili na stališče, da so in morajo biti naše planine njihova last in v svoji oholosti so šli že tako daleč, da nazivljejo ta lepi kos slovenske zemlje „nemško posest“. Nemci so sicer na Kranjskem v tako majhnem številu zastopani, da bi niti v poštev ne smeli priti in bi nam tudi ne mogli biti nevarni. Toda ravno nadutost in nenasitljiva požrešnost na nemški strani, na naši strani pa popustljivost in preveliko zaupanje nasproti Nemcem delajo ta narodni boj nevaren, in sicer tako nevaren, da se moramo pravzaprav čuditi, da Nemci pri vsem svojem vplivu, s katerim se ponašajo, niso že več dosegli. Da je naša narodna posest pri vsem še toliko trdna in neomajana, vzroka za to nam je iskati v tem, da je naš boj pravičen, da nas vodi v ta boj ljubezen do milega svojega naroda in rodne zemlje, da se mi borimo za svoj obstanek na svoji lastni zemlji, med tem ko se Nemci poslužujejo pri vsej svoji mogočnosti, s katero se tako radi ponašajo, krivičnega orožja. Njih napadi na našo posest so zavrtni in vodilna misel v tem boju jim je: sovraštvo do Slovencev, in pa poželenje, postati neomejen gospodar naše rodne zemlje. Lahko trdimo, da čutimo Slovenci še toliko časti v sebi, da bi se sramovali, ako bi nas vodila v boj taka načela, katera niso — z drugimi besedami povedano — nič drugega, kot slaba vest in pa krivičen namen. Lahko pa tudi trdimo, da se Nemci teh svojih načel popolnoma zavedajo, da so celo ponosni na svojo požrešnost in vladeželjnost in da so še celo mnemja, da jim dela ta boj čast in slavo, namesto da bi se ga sramovali.

Seveda v svet raztrošajo vse druge govorice, svoj boj imenujejo pravičen, nazivljejo ga „boj kulturnega dela proti neomikancem“, „boj prosvete proti barbarstvu“ in temu konsekvntno ne najdejo za naše narodno delo drugega imena, kakor razdiranje in uničevanje njihovih kulturnih naprav. Pod tem plaščem se širijo po svetu dopisi, skovani v trdih nemških buticah, kateri nas blatijo, to stališče zavzema vse nemško časopisje, zlasti pa takoiimenovana nemško-nacijonalna glasila. Naše planine delajo tem nenasitljivim nemškim volkovom skomine in zato bobnajo v svet vesti, da so te planine njihova last, da so bile naše planine le po njihovem delovanju odprte prometu. Da je prišlo tako daleč, smo pač tudi sami temu precej pripomogli s tem, ker se damo vedno-

invedno od Nemcev prislepiti in od njih pričakujemo omanjeni po njih sladkih besedah, edinole dobrega in to še celo tedaj, ko moramo biti in smo tudi prepričani, da je ravno nasprotno res.

Glejmo, da v svoji zaupljivosti nasproti tujcu ne zagazimo tako daleč, da bode že skoro prepozno popraviti škodo, katero so nam do danes prizadejali Nemci v naši narodni posesti. Danes ta škoda še ni tako gorostasna, popravimo jo še lahko, ako se prebudimo iz svojega narodnega spanja, ako zapremo samo samemu sebi in ne tujcu. Ako zastavimo tujcu pot, češ, do sem si prišel, dalje ne smeš, potem bomo šli mi iz tega narodnega boja gotovo kot zmagovalci.

Boj za naše gore je postal posebno pereč v teku zadnjih 25 let, to je od tačas naprej, ko se je ustanovila „Kranjska sekcija nemškega in avstrijskega planinskega društva“. Namen tega društva ni, kakor pri drugih planinskih društvih, gojiti turizmo, marveč to tuje planinsko društvo smatra za svojo glavno nalogo, pridobiti naše planine tujcu — Nemcu. Edino s tega stališča zamoremo tudi umevati napade na naše dično „Slovensko planinsko društvo“, katere čitamo dannadan po nemško-nacionalnem časopisju. Ta nemška glasila napadajo samo radi tega naše planinsko društvo, ker je njegov namen, gojiti slovensko hriboštvo, ker mora biti geslo društva tudi, ohraniti slovensko ozemlje naših gora Slovencem in zabraniti, da bi se Nemci, kateri že itak povsod izkušajo dobiti v svojo pest slovensko posest, polastili tudi naših planin.

Last naših planin pa ni za nas tako malenkostnega pomena, kakor bi kak kratkovidnej mislil, kateri tujcu vse lepo veruje. Slovencem bi moralo odpreti oči že samo to dejstvo, da so se Nemci vrgli z vso silo na pridobitev naših planin in to ne samo avstrijski Nemci, marveč istolako tudi Nemci iz „srečnega“ rajha. Ti pošiljajo letonaleto ogromne svote za ta namen na Avstrijsko. To pa, kar služi Nemcem v tako velikanski prid, da še celo nemška država zastavlja za to svoje sile, četudi pravzaprav nima pri nas ničesar iskati, mora biti tem večjega pomena za naš narod, kateri ima že itak samo malo ozemlja. Ker nemški narod in sicer posebno pritepenci iz „rajha“ odjedajo nam našo zemljo, zemljo, katero so nam ohranili naši pradedje čisto kljub neznosnemu trpljenju, kljub ljutim bojem, kateri so napajali slovanske poljane s slovensko krvjo, je pridobitev naših planin — in to hočemo dokazati — za nemški narod njega razširjanje in njegovo moč res velikega pomena. Ravno takega pomena so pa planine tudi za Slovence, kajti kolikor tujec pridobi, toliko zgubimo mi. In če bi se Nemcem posrečilo, izpodriniti nas iz vseh panog, se bodo tujci šopirili v naših krasnih krajih, Slovenec pa bo moral iti po svetu s trebuhom za kruhom in tujec bo mislil, da je Slovencu milost izkazal, ako mu bode dal na rodni zemlji najslabšo službo — službo težaka.

Dalje prihi.

Predavanje na Jesenicah

11. grudna 1904.

(Drugo predavanje društva „Akademija“.)

Trst in nove prometne zveze.

Konec.

Stroški dunajsko-adrijskega vodotoka so se proračunili na 627.000 K za kilometer. Stroški donavsko-odrskega znašajo približno 550.000 K na kilometer, donavsko-vltavskega poprečno enako svoto. Obratni stroški dunajsko-adrijskega kanala so ocenjeni na 1:39 h za tono in kilometer, ostalih dveh pa na 1:04 h in 0:768 h, oziroma 0:658 h. Po južni železnici znašajo ti stroški 2:77 h za tono in kilometer. Lastni stroški državnih železnic znašajo okrog 1:6 h za tono in kilometer; poprečni prevozniki stroški na Labi pa ob plitvi vodi 1:06 h, oziroma 0:8 h za tono in kilometer. To se pravi: po Labi se za $1\frac{1}{2}$ krat daljšo daljavo nego je po železnici plača enaka prevoznina, in pri tem brodarstvo še zasluži, dočim železnice morajo že tovoriti za lastne stroške. To je prednost vodotokov pred železnicami! Na južni železnici je najnižji tovorni postavek 589 krat 2:77 = 16 K 30 h, na donavsko-adrijskem vodotoku pa bi bil najnižji enotni postavek 492 krat 1:39 = 6 K 83 h. Prihranilo bi se tedaj 50% ob najnižjih tarifih; dejanski bi pa bil prihranek še večji.

V tem vodotoku, ki ga predlaga in zagovarja dr. Urban, investirani kapitali bi se brezdvomno popolno obrestovali. Pravi namreč: Čim živahnejši je proga ob vodotoku, temveč tvornic se naseli na bregovih. Ondi je prikladna prilika za osnivanje opekarn, cementnih in kemičnih tvornic, za izdelovanje gnojil, parne mline itd. in tako se taka obratna naprava kmalu obnese kot mnogo izdatnejši pripomoček za industrijo, nego marsikakšna umetna upravna sredstva; taka naprava izpremeni na naraven način ekonomski izraz celih pokrajin, pomnoži njih davčno zmoglost in povzdigne splošno blagostanje. (Primerjaj strani 24 in 25).

Kako racionalno se bo potem dalo izrabljati mogočne gozdove, kako lahko bo potem konkuriral štajerski premog s češkim: saj ima Štajerska za Češko največ premoga v Avstriji . . .

Vsi projekti o zblizanju Trsta s srednjo Evropo, o katerih smo govorili v tem članku, se nam zde simpatični — naj si se že izvršujejo ali pa naj si so še projekti. Izvršiti se bode moralo vse, to je gotovo. Simpatični so nam pa že in zlasti zaradi tega, ker se bodo nam pobožnim Slovencem odprla in usilila nova obzorja. Potem bomo spoznali, da v boju za obstanek moramo več delati in gospodariti, nego smo doslej; kajti doslej smo le molili in čudežev pričakovali. Čas je prišel, da sami začnemo čudeže delati!

To se nam je zdelo o priliki izvršenega bohinskega velikega predora potrebno pripomniti; tako smo mi ta svečani in pomenljivi trenotek proslavili.

Pomen in vpliv nove železniške zveze s Trstom za avstrijsko in slovensko gospodarsko življenje in zlasti za trgovino se kaže že sedaj in se bo v kratkem popolnoma pokazal, kadar nova železnica začne poslovati. Osobito se bo poazalo, da je

nam Slovencem dana smer, v kateri se mora razvijati naše gospodarsko stremljenje, smer proti Trstu, edinemu našemu pomorskemu pristanišču. Tu imamo že močno stopinjo, treba jo je le utrditi, da postanemo gospodarski kar mogoče neodvisni, samostojni. Trst so naša vrata, ki nam odpirajo ves gospodarski svet, ki pa tudi omogočujejo vsemu inozemskemu gospodarskemu svetu pristop k nam.

V Trstu tedaj moramo postati močni.

Tega pa drugače ne moremo doseči, nego če imamo zasigurano slovensko ozemlje, ki je za Trstom. Ne le najbližja okolica tržaška je važna za slovenstva napredek v Trstu; skoro bi dejal, še važnejša je vsa ostala slovenska zemlja, kajti po celi slovenski zemlji imamo postojanke, utrdbe, katere pospešujejo našo zvezo s Trstom, naše vplivanje na Trst.

Ves razvoj kaže, da so najvažnejše ravno tiste postojanke, kjer narasča industrija. Le pogledjte Vaše Jesenice! Kaj so bile pred leti, kaj so že in kaj šele postanejo! Nemci na Kranjskem in drugod natančno uvidevajo velikanski pomen tega kraja za se. Stem je pa rečeno takoj, da je za nas ta kraj še večjega pomena. Nemci si hočejo z gospodarsko presilo osvojiti Jesenice, in Jesenice naj jim služijo potem v gospodarske in politične nemške namene, dokler bi se preko Jesenic ne povzpeli do Trsta. Saj tja hočejo! Jeseničani pa lahko ta stremljenja omejijo in preprečijo. Zato — Jeseničani, na stražo!“

Dopisi.

Iz trgovskih krogov se nam piše: Trgovski uslužbenci na Jesenicah zavzemamo menda najslabše mesto na celem Kranjskem. Po mestih, zlasti v Ljubljani imajo že zdavnaj nedeljski počitek, tako v manufakturnih trgovinah, kjer se ob nedeljah sploh ne prodaja več, tako tudi v špecerijskih strokah, kjer so trgovine odprte samo dopoldne do desete ure. V delavnikih se po mestih in tudi že večjih trgih prodajalne ne odpirajo pred sedmo uro, v Ljubljani večinoma šele ob pol osmih, opoldne je odmor vsaj eno uro in zvečer so ob osmi uri trgovine po večini že tudi zaprte, edino le špecerijske trgovine so za kake pol ure dalj odprte. — Pri nas je to vse drugače. Zjutraj na vse zgodaj, najpozneje ob petih moraš biti že na nogah, ako hočeš biti ob polšestih že v trgovini, kjer moraš ostati celi dan do pozne noči. Odmorov navadno ne poznamo. Opoldne navadno nimamo niti toliko časa, da bi mirno povžili svoje kosilo in zvečer je tudi že zdavnaj odbila deveta ura, predno nam je možno zapustiti trgovine. Vpreženi smo dannadan v 15- do 16 urno delo, izvzemši nedeljo. Pa tudi ob nedeljah smo na slabem. Toliko se nam pač dovoli in toliko se pač menjavamo, da gremo lahko k dopoldanski službi božji. Prodajalne pa ostanejo odprte do 4. ure popoldne. Na slabšem smo, kakor vsak delavec, kateri ima vsaj svoj nedeljski počitek. In kaj naj napravimo potem v nedeljah tiste proste ure, ki nam še preostajajo. Človek je navadno izmučen in če bi tudi rad šel na prosti zrak, se mu ne poljubi, še manj pa more napra-

viti kak večji izlet. Ako hoče poiskati razvedrila, iti mora, hočeš ali nočeš, to te nihče ne vpraša za istim po gostilnah, da potem navadno prikolovratiš z barko domov. S tem pa škodujemo sebi in trgovini svojega šefa, ker nas drug dan gledajo ljudje zaspale in zdelane. Ako bi imeli n. pr. ob nedeljah trgovine odprte samo dopoldne, potem lahko napravimo večje izlete, in drug dan smo tem svežejši in okrepani zopet na svojem mestu. Ne zahtevamo veliko in zato mislimo, da bi se nam to pač lahko vstreglo. Gosp. šefom bi s tem ne nastala nobena velika gmotna škoda, ako bi se domenili, da zapirajo ob nedeljah prodajalne opoldne, nam pa bi bilo s tem veliko pomagano in hvaležni bi bili. Dobrodošlo pa bi bilo to tudi semtertja gosp. šefom samim. Pričeti je treba nekje in drugi bodo sledili.

Novičar.

Žganjarske barake na Hrušici in gostilničarji. Županstvo na Jesenicah je ukrenilo, da se ob gotovi policijski uri zapró gostilne, da pa imajo gostilničarji proti odplačilu pravico gotove vrste pijače še naprej točiti dve uri čez policijsko uro. Jako umestno se nam to dozdeva radi tega, ker je prišlo s tem vedno nekaj denarja v občinsko blagajno. Saj stražnik je sam takoj izprevidel, je li družba taka, da se ji sme dati to dovoljenje, ali taka, da spada domov v posteljo. Okrajno glavarstvo v Radovljici pa je županstvu to pravico omejilo za celo uro. Na žganjarske barake na Hrušici se pa ni oziralo, kjer se sme pijača v zaprtih steklenicah (kdo bo to natanko kontroliral) razprodajati celo noč do ranega jutra. Prvič so s tem oškodovani gostilničarji, drugič pa so postale s tem te barake zavetišče vseh onih ponočnjakov, ki ob pozni noči potem pridre s Hrušice na Jesenice ter delajo izgrede. V policijskem oziru tedaj okrajno glavarstvo ni za občino poskrbelo prav ničesar, v gospodarskem oziru pa je škodovalo občini. Naš župan Klinar je sicer g. okrajnemu glavarju pojasnil ta položaj, a za odgovor je dobil, da je tako postava.

Predaval je v nedeljo 15. t. m. g. J. Tičar v salonu g. Ferjana o delavski higijeni. Govoril je zelo poljudno in mu je sledilo navzoče občinstvo z velikim zanimanjem.

Jeseniški „Sokol“ napravi dne 19. svečana t. l. veliko predpustno veselico v kolodvorski restavraciji (prostor g. E. Guština). Za danes opozorimo Jeseničane in Savčane na to veselico, ki obeta biti vsestransko zanimiva.

Pozor, mladi ljudje! Svarimo vas tem potom, da ne delate izgredov. Vstopite rajše v „Sokola“, kjer si boste s telovadbo krepili telo in um ter prosti čas pregnali s petjem v krogu narodno-navdušenega cveta z Jesenic in Save. Z izgredi se ne dela ničesar v narodnostnem oziru, marveč se ugledu občine in narodni stvari le škoduje. Tudi vaše denarne zadeve bodo boljše uravnane, ako prebijete prosti čas v telovadnici.

Nesreča v predoru. V nedeljo, 15. t. m. je prišel v predoru med dva voza zavirač Franc Budja, rojen leta 1873 v Okoslavskem pri Ljutomeru. Umrl je v par trenutkih. Zadnje besede so bile: „Ah, zapuščam dva otroka in ženo, kako težko je umreti!“ Ubogi delavec!

Podružnica slovenskega planinskega društva na Jesenicah je založila razglednice Kadilnikove kočice na Golici. Razglednice so jako okusne in lepe ter se dobe po vseh jeseniških trgovinah.

Zabavni večer jeseniškega „Sokola“ je prinesel 90 K 60 vin, čistega dobička, dasi ni bilo nobene vstopnine.

Pri dopolnilni volitvi jeseniške požarne brambe so bili izvoljeni v odbor gg.: Fran Krivc, načelnik; Fran Pogačar, podnačelnik; Karol Neuman, tajnik.

Župan ljubljanski g. Ivan Hribar je pristopil s svoto 50 K kot ustanovnik k jeseniškemu „Sokolu“. Odličnemu rodoljubu najsrčnejša zahvala!

Umrl je na Planini pod Golico dobro znani gostilničar Pavel Razinger, po domače „Kopišar“. Pokojnik je bil vrl kmet stare korenine, posebno med prijatelji naše Golice dobro poznan. Naj v miru počiva!

V koči slovenskega planinskega društva na Golici je nekdo odtrgal okno. Najbrže je bil to kak planinec, ki ni imel ključev do kočice, a se mu je zdelo premrzlo prenočevati na prostem.

Palice s sekirico. Takoimenovane mažarske palice s sekirico nosijo sedaj naši Germani. Nosijo jih: šribar Holzinger, kuštravi Hoffmann, stari in mladi Quersch, „Baurat“ Hülle in vitez s psom.

„Pettauer Zeitung“ je z novim letom žalostno poginila. Tudi jeseniški Slovenci želimo tej strupeni sovražnici Slovencev večni počitek.

„Stinkmühle“ na Jesenicah. Jeseniške Slovence prosimo, da nam sporoče, če se morda kje na Jesenicah kupuje moka iz švabske „Stinkmühle“ v Celju, ker je potem naša dolžnost, da vsakega opozorimo, da brezobzirno zavrne kruh, ki bi se morda pekel iz te smrdljive hajlovske moke. Naše geslo bodi: Svoji k svojim!

Šribarja Holzingerja sovrgli iz „Schützenkluba“ na Savi. Bil je res že zadnji čas, da so se pričeli sramovati človeka, ki je samo izzival in hujskal proti Slovincem.

Brivec Wernig je šel prosit ravnatelja Lukmana, da bi mu dal kak prostor za njegovo obrt. Lukman ga je pa napodil z besedami: „Schauen Sie, dass Sie verschwinden, Sie Krakeler.“ Zvečer jo je Wernig odkuril v Celovec iskat kruha.

Rusko - japonska vojna.

V Mandžuriji se pričakuje važnih dogodkov. Ruski general Miščenko je obšel Japonce ter jih začel napadati za hrbtom. Dne 11. t. m. so ruski kozaki razdejali železnično progo med Ančanom in Hajčengom, kakor tudi med Inkavom in Dačičavom. Istega dne je napadlo 2000 kozakov Niučvang. Japonci so bežali, ko so pa dobili pomoč, so se morali Rusi umakniti. Rusi so napadli tudi Niučiatung, a so se morali tudi umakniti. Sicer pa itak ne morejo imeti ti mali kozaški oddelki namena, da bi si osvojili za sovražnikovim hrbtom kako mesto, njih edini namen je, napadati sovražnika, mu prizadeti kolikor mogoče izgub, potem pa izginiti. Iz Tokija se poroča, da so Rusi 12. t. m. napadli Inkov, 13. t. m. pa zopet Niučvang. Iz Tien-cina se poroča, da je 500 kozakov uničilo v Kaspanci pri Niučvangu vsa japonska skla-

dišča provijanta in streljiva. V noči dne 15. t. m. so Japonci navalili na ruski center. Rusi so se počasi umikali in so izvažili Japonce v zasedo, kjer je bila skrita ruska baterija, ki je odkrila na Japonce ljut ogenj tako, da so se morali takoj umakniti. Na bojišču so pustili cele kupe mrtvecev. Najnovejša poročila pravijo, da se Rusi polagoma pomičejo od Mukdena proti jugu.

Dragi rojaki!

Znana Vam je naša huda borba za našo slovensko šolo, znan tudi isti žalostni izid: ni je več, **edine** petrazredne slovenske šole na Koroškem! Zasljepljenost nekaterih domačinov; tuji nemški in laški in žal tudi slovanski delavci, ki delajo predor skozi Karavanke in Slovincem nasprotno šolske oblasti — vse to se je z divjo strastjo zaglajalo v zaklad in biser naš, in dasi smo se branili z vsemi močmi, se takej premoči nismo mogli vstaviti: naša slovenska šola je strta, zdrobljena v dva dela. —

Hud udarec je to, ne samo za Št. Jakob, ampak **za vse koroške Slovence**, ker s padcem naše šole se je vsem Slovincem na Koroškem za dolgo zopet odmaknilo upanje priboriti si slovensko šolo. Vendar nikakor ne obupavamo, ker iz razvalin naše šole vidimo dvigati se voliko lepšo, veliko boljšo in popolnejšo šolo: **„Narodno šolo“ družbe sv. Cirila in Metoda.**

Res je, da je „Narodna šola“ sedaj šele misel, a ta misel je tako krepka in povsod sprejeta s takim navdušenjem, da se bo gotovo uresničila. Domače ljudstvo se je je kot edine ladije rešilke oklenilo z navdušenjem in s požrtvovalnostjo, ki presega vsako pričakovanje. Družba sv. Cirila in Metoda je v odborovi seji dne 13. novembra 1904 odobrila to misel in je obljubila, da prevzame vzdrževanje šole, če jo sezidamo ter opravimo sami.

Za stavbo nove šole bo potrebnih najmanj 50.000 kron! — Ta velika svota, gotovo prevelika za nas koroške Slovence — ni prevelika za vse Slovence in bližnje nam brate Slovane!

Ljubezen je dobrotljiva — ljubezen nikoli ne mine. Na to radodarno ljubezen se zanašamo i mi ter prosimo, nujno prosimo: **Bratje rojaki!** Pomagajte nam sezidati „Narodno šolo“ v Št. Jakobu v Rožu, sezidati ladijo-rešilko koroškim Slovincem, ki se potapljam v požrešnem nemčurskem morju. — Ne bomo se utopili, dokler se bodo ljubili sinji majke Slave!

Št. Jakob v Rožu, 28. decembra 1904.

Fr. Majer, načelnik šol. sveta
Franjo Kobenter, župan, Matej Ražun, župnik.

Prispevke prejema Matej Ražun, župnik, pošta Št. Jakob v Rožu (Koroško).





9-4

Gostilna

Jakob Mesar

na Jesenicah št. 100

tik državne železnice in v neposredni bližini novega kolodvora se priporoča sl. občinstvu na Jesenicah in z okolice. Toči raznovrstna najboljša **domača pristna vina** in neprekosljivo Gössovo ter Kernovo pivo. Tu se dobe vedno topla in mrzla jedila ter vsak čas izborni čaj in dobra kava po najnižjih cenah. Na razpolago ima udobne prostore. Postrežba točna. Za mnogobrojen obisk se prav toplo priporoča

Jakob Mesar.



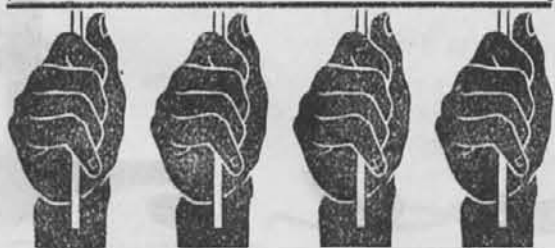
19-2

V restavraciji „pri kolodvoru“ na Jesenicah se toči najboljše letošnje

„Metliško vino“

iz vinograda „Vinomer“
F. Guština ml. iz Metlike.

A. E. Guštin.



Kam pa gremo,
Jeseničani in
Savčani, v nedeljo
12. svečana . . .

?

18-2



Melh. Brenc

ključavničarski in kleparski mojster
na Jesenicah

se priporoča za vsa v njegovo stroko spadajoča dela in naročila. Popravila in zunanja naročila točno in po nizkih cenah.

Obenem priporoča slavnemu občinstvu svojo

trgovino s kuhinjskim orodjem, železnino i. t. d. 11-5



Št. 42.

17-2

Kovačnica

na Dovjem se odda v najem s 1. aprilom 1905

Ista ima eno sobo z vežo in delavnico v pritličju, eno podstrešno sobo, hlev in na njem prostor za krmo.

Pismene ponudbe, katerim je priložiti občinsko spričevalo o lepem vedenju, dokaz pravice do izvrševanja kovaške in podkovske obrti, je vpslati vsaj do 15. febr. t. l. podpisanemu uradu.

Županstvo Dovje

8. januarja 1905.

Smolej l. r.



Zahtevajte „Jeseniško

— Stražo — povsod!

Tiskarna

Jv. Pr. Lampret

v Kranju

se priporoča za tisk najraznovrstnejših

tiskovin

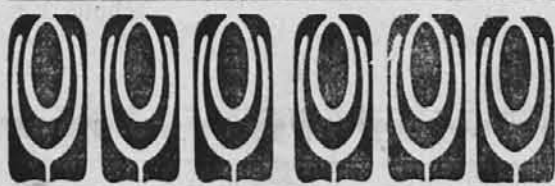
katere izvršuje v kratkem času, solidno in ceno.



Krojaški salon za gospode
Ivan Magdić
Ljubljana, Stari trg št. 8

Izdelovanje vsakovrstne garderobe za gospode po najnovejših žurnalih iz najmodernejšega in najboljšega tuzemskega in inozemskega blaga. 4-5

Uniformiranje in zaloga potrebščin za Sokole.



Hotel „Ilirija“

16-3

Ljubljana

Kolodvorske ulice št. 22

3 minute od južnega kolodvora.

Shajališče vseh Gorenjcev.

Udobni restavracijski prostori, moderno urejena kavarna z dvema najnovejšima biljardoma ameriškega sistema, lepo, nanovo urejene sobe za prenočevanje.

Postrežba točna!

Cene nizke!



Kaj je

SEYDLIN?

Priznana najboljša, po najnovejših izkušnjah higienije sestavljena in večkrat odlikovana kozmetična

ustna voda.

Dobiva se: Lekarna Šavnik v Kranju.
Izdelovalec: O. Seydl, Ljubljana, Špitalske ulice 7. 3-5



Mavricij Smolej

urar na Jesenicah
priporoča svojo veliko zalogo
vsakovrstnih ur

kakor žepnih, stenskih ur in budilk, verižic, prstanov, uhanov i. t. d., dalje zlatnine in srebrnine od najfinejše do navadne.

Sprejme tudi popravila, katera izvršuje natančno in točno po zelo nizkih cenah. 6-6

Josip Bricelj

pleskar na Jesenicah št. 6

se priporoča slavnemu občinstvu za vsa

v pleskarsko stroko

spadajoča dela, katera izvršuje hitro in

po nizkih cenah. 5-6

Izdeluje tudi napise na grbe,

zid i. t. d.

Postrežba točna!

Pivovarna
G. Auer-jevih dedičev
v Ljubljani

Wolfve ulice št. 12

priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje izborna marčno in na bavorski način varjeno pivo.

Pivo se oddaja v sodcih in zabojih.

Zaloge: v Kranju, Idriji, Dobrépoljah, na Robu, v Mokronogu, Metliki, Vačah, Polhovem gradu, na Igu, na Dobrovi, v Št. Vidu na Dolenjskem, v Mirni, v Podbrdu in na Grahovem (Goriško) in v Podgradu (Istra).

Ustanovljena leta 1854.

Tvrdba je bila v letu 1904 v Parizu in v Londonu odlikovana z najvišjim odlikovanjem, namreč z „grand prix“, častnim križcem in zlato kolajno.

H. SUTTNER

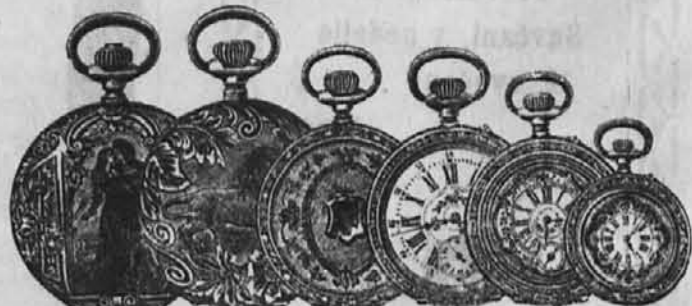


urar v Kranju

Zalagatelj društva c. kr. uradnikov za Avstrijsko.



Prave srebrne verižice, 15 gramov težke 90 kr., 30 gramov 1.75 gl., 50 gramov 2.50 gl., 100 gramov 5 gl., 14 kar. zlato, 15 gramov težke 18-50 gl., 20 gramov 25 gl., 30 gramov 35 gl.



1-8

Št.	785.	780.	748.	720.	735.	806.
Št. 785.	Srebrna anker rem. z dvoj. pokrov., fino kolesje na 15 kamnov, močni pokrovi, gl. 12-30					
780.		10				9-50
748.		15				7-50
748.	cilinder	6				5-95
720.		6				4-50
735.		6				5-85
806.		6				5-25

Dobre nikelnaste cilinder-rem. ure od gl. 2.45 naprej.
Moje ure so najfinejšega švicarskega izd lka in so v lastni delavnici natančno izdelane (repasirane), torej vsaka zanesljivo teče, za kar jamčim dve leti.

Velik cenik, kateri obsega blizu 1000 podob, pošljem vsakemu na zahtevo zastonj in poštne prosto.

Božična in novoletna darila, ure, zlatnina in srebrnina. Največja izbor, najnižje cene. Priznan nizke cene. Solidno blago. Ker je po celem svetu znana moja tvrdba, se lahko vsak zanesljivo do mene obrne.